

CSATANGOLÁS A PESTI UJ UTCÁK DZSUNGELJÉBEN

Uj állatok az utcanévek állatkertjében — Rákosi Jenő, Polónyi Géza, Vázsonyi Vilmos és Ady Endre indexen — A rejtélyes „Mici“-utca

Nemrégiben új térképet rajzoltak Budapest-ről. A térkép — rá van nyomtatva a horitékjára — egy-egy kiváló egyetemi tanárunk nézte át és ez akár márka, akár hitelesítési bélyeg akar lenni, mindenesetre arra való, hogy az ember bizalommal vegye a kezébe. Régi bolondja vagyok a fővárosnak s különösen a perifériákon szeretek sokat csatangolni. Valószínűleg repes a szívem az örömtől, ha egy-egy új palotát látok kínóni a régi omladék helyén, de még nagyobb az örömem, ha a messze-messze külvárosok sivar területét kezdi behálózni kis házikók, melegfűszkü családi házak és lakások biztató fehérsége. Szemügyre veszem a térképet. Gyakorlottabb szemnek mindjárt feltűnik, hogy azok a különbözőszínű sátozott részek, amelyek rendszerint ez a megjelölés szokott állani, hogy Alsórákosi rétek, Nagyszugló, Törökör, Örmező, Gazdagrét, Sasad, Törökvesz, Csátárka stb. eltűntek a főváros térképéről és a helyüket gyönyörűen szabályozott új utcák és terek foglalják el. Különösen az Erzsébetkirályné-utja mentén elterülő nagy rétek, amelyeket a Hajtsár- és Öv-utca határol, mutatnak a térkép szerint hatalmas fejlődést. Itt közel ötven új utca és tér keletkezett. Ezt illik megtekinteni. A boldog emlékeztető 65-ös villamos végállomásától balra, ahol az Öv-utca valószínűleg öv módjára öleli át a városrészt, kezembem a térképpel nekivágok az ismeretlen új világnak. Itt van az új utcák első csokra: a Kriván-, Gyetva-, Szent Góthárd-, Irottkő- és Oszlány-utca. Egy nagy, naptól leéggett letarolt réten találok magam, itt ott egy ház. Meltelen gyerekek sütkéreznek a napon. Megkérdezem az egyiket:

- Melyik az Oszlány-utca?
- Nagyot bámul és elneveli magát:
- Nincs itt bácsi ilyen utca.
- Hát az Irottkő-utca?
- Talán az a kukoricás — bátrakodik neki egy másik apró, pöre, kis suhanc.
- Tanácstalanul vágok neki a rétnek. Nini! a körvasut mentén, az Öv-utca megszakított folytatásától jobbra egy teljesen kiépített szabályos kis utcácska! Hatalmas, karókra huzott cégtábla jelzi, hogy itt már élénkebb az élet. Reménykedem:
- Az Oszlány-utca ez kérem?
- Az alsórákosi réteken tetszik járni, ennek az utcának még nincs neve.
- Hogy talál ide a postás?
- Régi ember ez kérem, ismer minden embert a környéken.

Nem a név a fontos, hanem a közművek

Szeretnék befordulni a térkép szerinti Gyetva-utcán át a Csáktornya-utcaba, de drótsővénnyel védett árok állja el az utamat, túl az árkon, ameddig csak a szem ellát, mindenütt kukoricás, majd fentebb a szép hangzású Tengerszem-utca mentén és helyén gazdagbokrú krumpliföldek biztatják jó termésre a reménykedő farmereket. Bolyongásaimban részvétellel szegődött mellém egy vilamos kalauz:

— Nem a név fontos uram, hanem az, hogy közművek legyenek az új utcákban. Se világítás, se víz. Ha kutat ásunk, annak a víze olyan kemény, hogy agyonnyomja a gyomrunkat. De ez még hagyján. Mi van itt ősszel, mikor az eső megered, azt tetszene látni. Aki idején nem gondoskodik szénről, fáról, az megfagy itt télen, mert ide nem lehet szénét fuvarozni, mert kerékagyig ér a sár. Tíz mázsa szénét vettem és négy ló alig bírta bevontatni a szekeret. Az utcát megtaláljuk mi, ha nincs is még neve, a fő, hogy járni tudjunk rajta.

És ilyen a helyzet végig, legfeljebb homokbuckák, szeméthalmok és rozoga barakkok váltják fel a rétek zöldjét. Lassan szerlefoszlik minden szép reményem. Másutt azt mondanák: Ime, egy új városrész, a holdban. Nálunk: a térképen. De hogy került ide? Ki tervezi, ki szabályozza és ki kereszteli el az új utcákat? És, latinul akartam mondani: nunc venio ad fortissimum, de magyarul szébben hangzik: itt van a kutya eltemetve.

Tudniillik a Székesfővárosi Közmunkák Tanácsánál.

Hét lakat alatt a „titkok“

Ez a Tanács szuverén testület, amely a maga dolgaiba nem enged beleszólást és terveit, elképzeléseit, hét lakat alatt őrzi. Ugy látszik azonban, a térképrajzoló művész megtalálta az utat a szentek szentélyébe és hozzájutott azokhoz az utcákhoz és utcanévekhez, amelyek nem a valóságban, hanem a Közmunkák Tanácsa trezorjaiban vannak. Felmerül a kérdés: mi szükség van arra, hogy még nem létező utcáknak neveit adjanak, ugyanakkor, amikor már kiépített új utcák egész sora áll név nélkül a főváros területén? Kissé furcsán hangzik, amikor a Közmunkák Tanácsa egy terbevetett névtelen utból egy tervezett névtelen utat keresztező és ugyancsak tervezett névtelen utcába torkolló tervezett névtelen utcának nevet ad. Mert ha valahol a síkságon vagy a hegyvidéken valaki felket vesz s arra házat épít, ez még szerény okul szolgálja arra, hogy oda ut vezessen s ez az ut nevet kapjon. De, ahol még egy ház sincs, oda minek a név? De ha már adják a nevet, hát valahol legyen is rajta. Egyszerűen kötelezni lehet mindenkit, aki ilyen helyen házat épít, mindjárt szegesse is ki a kapura az utcajelző névtáblát. Csakhogy itt is baj van, mert hiteles adatok vannak róla — szövétték az egyik közgyűlésen is — hogy Budapesten százával épülnek a házak hatósági engedély nélkül.

Egy kis enciklopédia

Amilyen vigasztalan a bolyongás az új-névű, de valószínűleg még nem létező utcák dzsungeljében, éppen olyan sivar a kép, ha a régi, de most átkeresztelt utcákra esik a tekintetünk. Az utcák elkeresztelésének módja és rendszere bémulatráméltó. Igazi enciklopédia a pesti utcák névlajstroma. Nemcsak a tudomány, irodalom, művészet, történelem, kereskedelem és különböző foglalkozások és hivatások vannak benne képviselve, hanem főként az állat és növényvilág. Kóstolva csak néhány adatot. Ime Budapest utcaneveiben az állatvilág képviselői: *Ragadozók*: Tigris, Oroszlán (kimut), Medve, Orda, Farkas, Farkastörök, Róka; egyéb *emlősök*: Kecse, Szarvas, Teve, Vidra, Mókus, Evetke, Menyét, Nyest, Nyul, Özike, Űrge, Zerge. *Madarak*: Csalogány, Csiz, Csóka, Cigene, Denevér, Fajd, Fecske, Fűrj, Fülemile, Galamb, Gén, Gerle, Gólya, Harkály, Hattyu, Héjja és ugyanennyi az ABC másik felében.

Ezt a gazdag állományt a Közmunkák Tanácsa a *Gébcis* madárral és a *Vadgalamb* szaporította az idén. A Lepke-utcat a Tabánban megszüntette ugyan, a nevet azonban fenntartotta a III. kerület egy új utcája számára. Ugy látszik, hogy a lepke kulturális és történelmi jelentősége oly nagyra nőtt, hogy nem szabad az enyészetnek átengedni. Melőzve a halak, hüllők és rovarok s egyéb csuszó-mászók gazdag névsorát, ime, egy sorozat a *háztartási, ruházati és pipere dolgokból*: Csipke, Cipő, (lerongyolódott) Szalag, Bokréta, Süveg, Saru, Szönyeg, Veder, Serleg, Tükör, Óra, Szög, Balta, Só, Cukor, Bors, (talán Árpád hű vitéze?) Dara, Köles, Retek, Petrezselyem, Dohány, amelyhez természetesen Pipa is szükséges, hát kapott is a Központi Vásáreszernak mellett, bizonyára azért, mert ott sok a pipás ember. És talán ebbe a rovatba sorozhatók a hangszerek is: Cimbalom, Sip, Türogató és Trombitás. Katonai felszerelési tárgy volt eddig: Ágyu, Úteg, Dob, Kard, Dárda, Kürt és Pajzs-utca. Ezt most a Közmunkák Tanácsa kiegészítette nyilvános pályázat mellőzésével a *Karabély*-utccal.

Akiknek nem jut utca

Ime, a verejtékkel (talán éppen az új *Verejték*-utcaiban, mely szerényen a Gyopár- és *Rezeda*-utcaik között húzódik meg, a Gellért-hegy lejtőjén) kifantáziált új nevek, egy másik friss csokra: *Gébcis*, *Vadgalamb*, *Karabély* és *Verejték*. Ez négy új utcanév. Ha a Közmunkák Tanácsa véletlenül pályázatot hirdet három új névre, százat merünk tenni egy ellen, hogy ez a három név feltétlenül befut:

Rákosi Jenő, Vázsonyi Vilmos, Ady Endre és Lod Rothermere.

A magyar revizió gondolat langeszü apostola, a főváros legrajongóbb szerelmese és a magyarok külföldi nagy barátja: azonban ugylátszik, indexre vannak helyezve. A lorda eshetik az a kifogás, hogy élők után — kivéve uralkodókat — utca el nem nevezhető, de van kivétel: Apponyi Albert gróf, akiről a Kigyó-teret nevezték el és Blaha Lujza is megérte Blaha Lujza-teret. De ha

most egyszerre ilyen rigorózusak lettek az urak: mit keres a térképen a Schmidt Miksa neve a Kiscelli-utca helyén? Tudunkkal Schmidt Miksa ur hál' Istennek még él. Sőt ép mostanában keveredett a fővárossal egy ajándékozási afférba. Schmidt Miksa dícséretes elhatározással Kiscelli kastélyát muzeummával és hatalmas parkjával együtt a fővárosnak ajándékozta, de olyan súlyos feltételek mellett, melyek miatt az ajándékozás még mindig nem perktuálódott, mily címen juthat mégis utcahoz?

A titokzatos Mici-utca

Még jobban feltűnik azonban, talán leginkább valamennyi között egy másik frapáns új név: *Ez a Mici-utca*. Pontos fekvése a térképen: pont szemben a Jolán-utccal, a Piroška-utca közelében, a Tigris- és Dezső-utcaik között. Ki ez a tiszteltreméltó hölgy? Talán Dezső és Aladár urak protegálták? Nagyon kíváncsi voltam, valószínűleg rohantam fölfelé a Hadnagy-utca meredekjén, ke-restem, kútattam, nem akadtam rá. Ahol lenne kelleme, tennispálya van az egyik és csinos villa a másik részén. Talán csak ezután fog megnyitni? A Dezső, Aladár és Hadnagy urak utcai némán hallgattak, Ilonka és Piroška öngaságaiak szemérmesen elzárkóztak előlem, a Tigris-utca pedig nem mertem bemenni. De roppant izgatott a dolog és érdeklődtem a Közmunkák Tanácsánál. Ott azt mondták, hogy ilyen nevű utca nincs és nincs is tervbe véve. De akkor hát mit keres a térképen? A lelkiismeretes és fárasztó munkát végző térképszerkesztőről fel kell tétel-nem, hogy megbízható helyről kapta a nevet a többi névvel együtt. És ha elnézésből vagy rossz tréfából lopták rá a térképre, észre kellett volna vennie, aki átnézte, az egyetemi tanár urnak, aki a térképet kitűnő hangzású nevével szignálta. Itt valami nincs rendjén! Ezt a Mici-ügyet feltétlenül és gyorsan likvidálni kell, mert a térképen nagyon sérti az ember szemét, és a jóízlelt.

„BIBER“ SZIGETEL
PORSZÁRAZ-LAKÁJOKAT HELYSÉGEKET-TÉREME
Fehér szagtalan minőségben
Is gyártjuk, ez: „BIBER“-F.
Viszonteladónknál mindenütt kapható
„Biber“-Művek Kátrányipari Rt.
Budapest, VI. Jókai-tér 8

Egy bey, akiről megfeledkeztek

A török hódoltságra öt utca emlékeztet. Elég belőle kettő is: a Gülbaba-utca, amely a Gülbaba sírjához vezet s ma is bucsujáró helye ájtatos török zarándokoknak és a Mecset-utca, annak emlékére, hogy valamikor sok volt Budán a mecset. A Közmunkák Tanácsa mégis szaporította a számukat. Az *Ibrahim* és *Zulejka* elég jó hangzású nevek ugyan, de ha már minden áron törököt akartak fogni, miért nem gondoltak *Ferudi beyre*? Ez a derék török ur a törökbirodalom követe volt Nagymagyarországon a boldogabb időkben. Nyolc évig élt Budapesten és amikor meghalt, végrendeletében egész vagyonát a Magyar Tudományos Akadémiára hagyta. Ez a vagyon igen tekintélyes, több mint ötszáz ezer aranyfrank. Akár csak a Vigyázó-alapítványnál, itt is ki kellett egyezni az örökösökkel, még így is mintegy kétszáz-negyven ezer békebeli frank jutott az Akadémiának és így a bey az Akadémia legnagyobb mecenásai közé emeltetett. Több jussa van tehát pesti utcához, mint Ibrahim pasának és a háremhölgyének.

Vannak neveink!

A Diana- és Minerva-utcaik arról tesznek tanúságot, hogy a Közmunkák Tanácsa a mi-

2 pengős seria cikkek
redukált árban

Női cikkek:		Férfidivatárak	
1 pár Viskosa selyemharisnya	kis hibával	2 1 pár posztló bokavédő	gyönyörű kivitelben
1 darab női kombiné	színes nansukból, gyönyörű csipkével	2 1 darab férfi angolyszerű sportsapka	
1 darab női kombiné	kitűnő trikóselyemből	2 1 pár magasszárú férfiharisnya	
1 darab női ing	színből, hímzve, jó minőségben	2 1 darab nadráglátó	kitűnő minőség, gumiból
1 darab melltartó	tüllből, finom kivitelben	2 1 darab gallervédő	gyapjuból vagy trikóselyemből
2 darab melltartó	battisziból, kiváló minőségben	2 1 pár sárga v. drap mosó férfikesztyű	
1 pár női flórhárisnya	kiváló minőségben	2 1 darab férfi rövid alsónadrág	kiváló fehér anyagból
1 pár női angolyszerű harisnya		2 1 darab férfi rövid alsónadrág	jó színes anyagból
1 darab női öves harisnyalátó	prima gumival	2 1 pár férfizokni	finom flórminőség
1 pár női svédulánzáru kesztyű		2 2 pár férfizokni	jó prima minőség
4 darab női zsebkendő	finom kivitelben	2 3 pár férfizokni	jó strapaminőség
3 darab női zsebkendő	egész finom kivitelben	2 2 darab finom macco férfizsebkendő	
1 darab festő női konyhakötlény	jó minőség	2 4 darab prima férfizsebkendő	
1 darab reform női nadrág	patent kötés, svájci forma	2 5 darab csodaszép csokor nyakkendő	
1 darab reform női mellénadrág		2 1 darab csodaszép önkölköző nyakkendő	
1 darab svájci kötésű meleg női leibchen		2 2 darab csodaszép önkölköző nyakkendő	
1 darab baby harisnyanadrág		2 3 darab divatos önkölköző nyakkendő	

Méteráru

1 mtr kitűnő pamuldamaszt ágyneműre	2	2 mtr jóminőségű mosóli szilon	2
1 mtr tartós minőségű lepedőgyolcs	2	2 mtr színes nansuk, teherneműre	2
2 1/4 mtr tartós festő	2	1 mtr tolat de soi selyemulánzat	2
3 mtr színtartó mosódelén	2	2 darab higiénikus polyapelenka	2
2 mtr jó minőségű kanavász	2	3 darab baby patent mellényke	2
2 mtr jó minőségű zefir	2	1 darab trollir lörlököző	jó nehéz minőség
2 1/5 mtr jó minőségű lenisz flanel	2	3 drb darázstészek szőv. trollir lörlököző	2
2 mtr jó minőségű angin	2	3 darab jó minőségű flanel portörlo	2
2 mtr 150 cm sz. függönyvelamin	2	3 darab lányértörlo	piroskockás, jó pamut minőség
1 mtr 150 cm sz. svájci függönygrenadin	2	2 darab tisztla len kockás lányértörlo	2
5 mtr kitűnő klöppelecsipke	2	3 darab padlóörlo	jó minőség
10 mtr kitűnő klöppelecsipke	2	2 darab pamuldamaszt lörlököző	2
3 mtr reklámszilon	2	2 darab konyhatörlo	tiszta lenből
2 mtr jóminőségű gyolcs	2	1 darab reform gyermeknadrág	2

1 pár Viskosa selyemharisnya kis hibával P 2.-

Gólya
ÁRUHÁZ

Rákóczi-ut 38
Király-utca 52
Vámház-körut 16

tológiában is otthonos, csak hogy nem a magyar mitológiában, mert akkor *Ipolyi Arnold* neve okvetlenül a szemébe ötlött volna. Így ezuttal csak *Adonis* pattant ki a Minerva fejéből. Semmi szükség nincs rá, a korszón lehet helye, nem az utca-kataszterben. El kell tüntetni mielőbb. A Közmunkák Tanácsának ez nem okoz nehézséget, ott hozzá vannak már szokva a gyakori névváltoztatásokhoz. A Saru-utca két hónapig sem örülhetett a *Hargita* névnek, elvették tőle s az *Endrődi Sándor* nevét (végre!) adták neki, a Hargita-utca meg átsétált a Pasaréti-ut mellé. A *Lovas-ut* is sűrűn változtatja nevét. Hol *Lovas-ut*, hol *Nagy Sándor-ut*. Ujabban megint *Lovas-ut* lett, míg a dicső tábornok, Buda hős ostromlójának nevét bedugták a jelentéktelen *Hajnal-utcába*, még pedig rosszul, mert a tábornok neve nem *Nagy Sándor*, hanem *Nagy-Sándor József*. És ha már benne vannak a névváltoztatásokban, miért nem kaparják le a Főherceg Sándor-utca és Főherceg Sándor-tér

tábláiról a Főhercegi rangot? Vagy Sándor főherceg, vagy Sándor királyi herceg, de semmiesetre sem Főherceg Sándor. A múlt század elején itt volt a báró Sándor család majorja s innen kapta a baron Sándor Gasse nevet. Örök titok, mikor emelkedett ez a bárói familia főhercegi rangra. Mint a legrégebb utcanévek egyike, feltétlenül kiméletet érdemel. A *Kutvölgyi-ut* és a *Galgóczi-ut* között egy *patkó formáju* utca alakult. Ezt elnevezték az alakja után *Patkó-utcának*; vagyis: *a forma a fontos*. A budai *Mozdony-utca* nevet törölték, de helyette *Motor-ut*cát kreáltak a pesti oldalon. Erősen kell kifogásolni a *Mosztár- és Novibazár-utca* neveket. Nem valószínű, hogy Szerajevóban meghagyták volna a *Kállay eBnjámin-teret*.

Csak akkor üdül fel kissé az ember, amikor a térképen az elszakított területek helységneveinek és természetisépségeinek neveivel találkozunk. Itt helyes nyomon van a Közmunkák Tanácsa és ott is, amikor a nyugatma-

gyarországi felkelés jelentősebb pontjait örökíti meg.

Nagyon szép a *Tengerszem* név, amely a Csorba-tóra emlékeztet, de eléje lehetett volna tenni, hogy *Magyar tengerszem*, mert így él a köztudatban. De annál csunyább a *Phönix* név. Hát ez kinek a kedvéért történt? Hiszen annyi nagy nevünk van még, ahonnan bőven lehetne választani. Csak sebtében sorolunk fel egy párat: *Vámbéry Ármin*, *Fraknoi Vilmos*, a mártir *Apáthy István*, *Gárdonyi Géza*, a mesemondó *Benedek Elek*, *Eötvös Lóránt*, gr. *Károlyi Sándor*, *Zichy Mihály*, a magyar származásu nagy német poéta *Lenau Miklós*, *Szily Kálmán*, *Tóth Ede*, *Ujházi Ede* stb. A nagy építészek, kiknek munkája, izlése döntő befolyással volt a főváros fejlődésére: *Steindl*, *Hauszmann*, *Lechner*, *Alpár Ignác*. És azok, akik Budapest multjának felkutatására az egész emberöltő munkájukat áldozták: a nagyszerű *Schmall Lajos*, aki Budapest utcáinak eredetét kutatta nagy siker-

Nem kell ecset

szappan, viz, hab a borotváláshoz a bőrfinomító MORISSON borotvakrém használatánál.

KOZMOCHEMIA R.-T.
Budapest, VII., Hermina-ut 8

rel, a tudós *Romer Flóris*, *Rupp Jakab* és még mások, már rég megérdemelték volna, hogy nevüket az ő szíviükhöz nőtt városuknak egyik utcája is őrizze. Hogy német hangzásu a név? Hiszen *Maderspach* Károlyné tiszteletreméltó neve, aki a Rozmaring-utca közelében kapott a közeli napokban szerény táblát, egyáltalában nem mondható magyar hangzásunak. És ha az urak annyira fáznak a némethangzásu nevektől, méltóztassanak legelőször is kitekerni — a *Karpfenstein-utca* nyakát.

Dr. Müller Menyhért.